

PAPER DETAILS

TITLE: Köylülesen Gönüllü Sadeler Üzerine Etnografik Bir Arastirma

AUTHORS: Emre BASCI

PAGES: 2-20

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/912884>

KÖYLÜLEŞEN GÖNÜLLÜ SADELER ÜZERİNE ETNOGRAFİK BİR ARAŞTIRMA**AN ETHNOGRAPHIC RESEARCH ON TREE CHANGER SIMPLIFIERS****Emre BAŞCI¹****ÖZET**

Bu çalışmada; gönüllü sadelerin bir alt grubu olan ‘köylüleşen gönüllü sadeler’ mercek altına alınmaktadır. Son senelerde eko-çiftlikler ve komün köylerin sayılarının artışı; şehirleşmenin ve hızlı tüketimin amaç hâline geldiği günümüzde farklı yaşam tarzlarının mümkün olabildiğini göstermektedir. Metropollerden koparak kırsal alanlara yerleşen gönüllü sadeler, gösterişçi/lüks/aşırı tüketimden uzak durma ve bireysel/kolektif üretim gibi zengin bir tüketim karşıtlığı tutum ve davranış setiyle yaşıyor görünmektedir. Bu şekilde yaşamayı seçen köylüleşen gönüllü sadelerin günlük yaşamının ve sosyal dinamiklerinin anlaşılması farklı akademik disiplinler için önem taşımaktadır. Etnografik yöntemden yararlanan bu çalışmada; katılımcı gözlem, derinlemesine görüşme ve belge inceleme gibi farklı nitel araştırma tekniklerinden yararlanılmıştır. Araştırmanın ilk evresinde gönüllü sadeliğin çerçevesinin daha belirgin bir şekilde çizilebilmesi için pilot araştırmaya başvurulmuştur. Nihai araştırma evresinde ise on iki katılımcının yaşam alanları ziyaret edilmiş ve buralarda konaklanılarak katılımcılarla zaman geçirilmiştir. Araştırmacı, çiftlik işlerine aktif katılım yoluyla gönüllü sadelerin yaşadığı hayatı daha detaylı bir şekilde anlamayı amaç edinmiştir. Araştırma bulguları, gönüllü sadelik olgusunun tüketim karşıtlığının bireysel ve kolektif bağlamda birçok ögesini barındırdığını göstermektedir. Köylüleşen gönüllü sadeler, öncelikle kendileri ve aileleri için sürdürülebilir bir hayat kurma isteğiyle kırsal bölgelere yerleşmekte, toplumun diğer üyelerinin ve gelecek kuşakların desteklenmesi gibi kolektif amaçlar bireysel nedenlere eklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Etnografi, Gönüllü Sadeler, Gönüllü Sadelik, Tüketim Karşıtlığı

ABSTRACT

In this study, tree changer simplifiers as a distinctive subgroup of voluntary simplifiers are examined. The multiplying numbers of ecovillages and rural communes in the last years have showed us that new lifestyles are possible in the times of urbanization and of fast consumption. Tree changer simplifiers, who move from metropolitan areas to the country, live in rural settlements with a rich set of anti-consumption attitudes and behaviors such as avoiding conspicuous/luxurious/excessive consumption and performing individual/collective production. It is meaningful across various academic disciplines to understand the everyday life and social dynamics of this group. The researcher followed a qualitative methodology, ethnography, utilizing various techniques such as participatory observation, in-depth interviews and review of documents. In the first phase, a pilot research study was conducted to draw the framework of voluntary simplicity. And in the final phase, the researcher visited 12 participants in their villages, spending time with them and participating in daily duties to understand the daily life of the participants thoroughly. The findings show that the phenomenon of voluntary simplicity indeed contains various components of anti-consumerism both in individual and collective contexts. Tree changer simplifiers move in rural setting firstly to have a sustainable life for themselves and their families. Supporting the well-being of others and of next generations is their leading collective reason coexisting with their personal motives.

Keywords: Anti-consumerism, Ethnography, Voluntary Simplifiers, Voluntary Simplifying

¹ Dr. Dr. (Sosyoloji ve Pazarlama), E-posta: emrebasci@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1062-4402

GİRİŞ

Batı kökenli kapitalist ekonomik programların birçok ülkede kabul gördüğü günümüzde tüketim olgusu hayatın merkezine yerleşmiş durumdadır. Mal ve hizmetler pazarlamacıların yönlendirmesiyle ve medya araçlarının verdiği yoğun destekle alıcılarıyla daha büyük, daha lüks ve daha cafcıflı şekillerde buluşmaktadır. Kaliteli hayatın ancak daha yüksek standartlarla kurulabileceği öğretisi her gün tüketicilere pompalanmakta, bu yoğun mesaj akışının bir sonucu olarak, meta sahipliği kişisel başarıyla eş değer tutulmaktadır. Tüketimin anlam, saygı, statü, güç, tatmin, oyalama ve neşe getireceği vaadiyle gencinden yaşlısına birçok insan çok para harcamanın ve lüks bir hayat sürmenin toplumsal bir norm hâline geldiğini düşünmektedir (De Geus, 2013, s. 38). Şehirlerdeki hazzal tüketim beraberinde aşırı çalışmayı da getirmektedir. Kişi, tüketmek istediği yeni ve cazibeli mal ve hizmetlerin bedellerini ödeyebilmek için çoğunlukla emeğini kiraya vermek durumundadır. Tüketim-çalışma sarmalı içine girerek çarkın bir dişlisine dönüşen bu kişinin ne kadar özgün olduğu ve hayatını nitelikli bir biçimde geçirip geçirmediği önemli sorunsallar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Küresel bir tüketim toplumuna dönüşmüş dünya halklarının sadece küçük bir bölümü konvansiyonel tüketim ve kitlesel çalışma kültürlerine karşı bir duruş sergileme yanlısıdır. ‘Daha az aslında daha çoktur’ anlayışına sahip bu grup *gönüllü sadeler* olarak bilinmektedir. Bu grubun üyeleri, kullandıkları kaynakları minimize ederek materyalist olmayan bir perspektifle mutlu olmaya çabalamaktadır (Huneke, 2005, s. 528). Gönüllü sadelik ile etik olmayan dominant tüketim ve iş kültürlerine karşı bir duruş sergilenmekte ve bireysel tatmin meta karşıtlığı bir dünya görüşüyle kovalanmaktadır (Etzioni, 1998, s. 620; Grisby, 2004). Bu yaşam tarzı yoluyla yok edici, etik olmayan ve çevreye zarar veren yaşam şekillerine karşı çıkılırken (Kraisornsuthasinee ve Swierczek, 2018, s. 81); yeşil tüketim, sürdürülebilir tüketim ve etiksel tüketim istikrarlı bir biçimde gerçekleştirilmektedir (Walther ve Sandlin, 2013).

Türkiye’deki sinemalarda 2014 senesinde vizyona giren *Mandıra Filozofu* filmiyle görünür olmaya başlayan, şehirden uzaklaşarak kırsal bölgelere yerleşen gönüllü sadeler, kapitalist ekonomik düzenin yaşattığı krizler ve küresel ısınma gibi çevresel felaketler nedeniyle büyüme potansiyeline sahip bir grup olarak karşımıza çıkmakta, bu grubun yaşam dinamiklerinin ayrıntılı bir şekilde gözler önüne serilmesi birçok disiplin için önem taşımaktadır. Gönüllü sadelik olgusu; ekolojik inşa (mühendislik, mimarlık ve kamu yönetimi), sürdürülebilir tarım ve hayvancılık (ziraat), yeşil mal ve hizmetler (pazarlama) ve toplumsal değişim ve kişisel gelişim (sosyoloji ve psikoloji) gibi farklı disiplinlerin ilgisini

çekmekte, son dönemde özellikle gelişmekte olan ülkelerde kök salmaktadır. Sosyal medyanın gücü, bilgiye erişimin gittikçe zahmetsiz olması ve yeni kuşakların geçmişin basmakalıp öğretilerine karşı duruşları, gönüllü sadelik olgusunun gelecekte daha fazla görünürlük kazanacağını haber verir niteliktedir.

Bu çalışmada şehirden kırsala göçmüş gönüllü sadeler (tree changer simplifiers), yaşadıkları alanlarda etnografik yöntem yoluyla mercek altına alınmaktadır. Alanyazın bölümünde gönüllü sadelik olgusunun aslında ne olduğu bilimsel çalışmalar aracılığıyla tartışmaya açılmakta, daha sonra araştırma yönteminin seçim nedenleri ve araştırma süreci sonunda ortaya çıkan tüm bulgular sunulmaktadır. Sonuç bölümünde ise öne çıkan bulgular özetlenerek tartışmaya açılmaktadır.

ALANYAZIN

Bu bölümde; gönüllü sadelik olgusunun ortaya çıkışından bu yana ulusal ve uluslararası alanyazında yapılan başlıca çalışmalar ayrıntılarıyla sunulmakta ve bu kavrama ilişkin çeşitli tartışmalar yapılmaktadır.

Gönüllü Sadelik Olgusunun Henüz Anlaşılamamış Doğası

Gönüllü sadelik konusunda ilk detaylı makale Elgin ve Mitchell tarafından 1977 senesinde yayınlanmıştır. Gönüllü sadelik kavramını filozof Richard Bartlett Gregg'den ödünç alan Elgin ve Mitchell (1977), bu çalışma için bir saha araştırması gerçekleştirmemişler, gönüllü sadeliği salt gözlemlerine dayanarak tanımlamış, sınıflandırmış ve bu kavramın geleceğine ilişkin tahminlerde bulunmuşlardır. Yazarlara göre gönüllü sadelerin hayat tarzları beş ana kriter etrafında şekillenmektedir: (1) metaya sahip olma açısından minimumla yaşamayı sevmek, (2) kendi yolunu çizmekten hoşlanma, (3) ekolojik farkındalığa sahip olma, (4) küçük ölçekli barınmayı/yaşamayı tercih etme, (5) kişisel yönden sürekli gelişme. Ayrıca Elgin ve Mitchell'e (1977, s. 11) göre, gönüllü sadelik sadece bir doğaya dönüş hareketi değildir; gönüllü sadelerin çoğu şehirlerde yaşamaktadır.

Son 20 senede tüketim karşıtlığı alanı üzerinde çalışan akademisyenlerin artışıyla, Elgin ve Mitchell'in gönüllü sadelik konsepti tüketim karşıtlığı alanyazının bir parçası hâline gelmiştir. Tüketim karşıtlığı alanyazının da parçalı oluşu ve ampirik karşıtlığı olmayan tahmine dayalı çalışmaların² bolluğu nedeniyle gönüllü sadelik konusunda birçok geçersiz

²Ulusal ve uluslararası alanyazında gönüllü sadelerin kadın ağırlıklı, en az üniversite mezunu, 40 yaş üstü ve orta-üst sosyo ekonomik tabakadan gelen bireyler olduğu ön kabulüyle yola çıkan çalışmalar bulunmaktadır (Bkz. Sertoğlu, Bozoklu ve Korkmaz, 2016; Craig-Lees ve Hill, 2000).

kriter belirlenerek saha araştırmaları yapılmıştır. Örneğin; Craig-Lees ve Hill (2000), gönüllü sadelik kapsamında sadece 40 ve 55 yaş arası, kırsal bölgelerde yaşayan ve senede 80.000 Avustralya Doları'ndan fazla kazanan Avustralyalı katılımcılar ile görüşmüştür. Peyer vd. (2017) ise alt-orta sosyo ekonomik tabakaların içinde gönüllü sadeler olamayacağı ön kabulüyle sadece orta-üst sosya ekonomik tabakaya ait bireylerin sahip oldukları mallar³ üzerinden analizlerde bulunmuşlar ve Alman halkının %14,4'ünün gönüllü sade olduğunu iddia etmişlerdir. McGouran ve Prothero (2016), İrlanda'da yaşayan ve gönüllü sade olmayan bireyler üzerinden gönüllü sadelik olgusunu anlatma ve yeniden tanımlama çabasına girişmişlerdir.

Gönüllü sadelik alanyazını, faktör ve küme analizleri gibi komplike nicel teknik ve ölçeklerden yararlanan saha araştırmaları barındırmaktadır fakat örneklem olarak seçilen katılımcıların aslında gönüllü sade olarak sınıflandırılıp sınıflandırılmayacağına şüpheyle yaklaşılmalıdır. Cengiz ve Torlak (2018) tarafından Amerikalı ve Türk katılımcılarla çevrimiçi anketler yoluyla yürütülen araştırmada katılımcılara birkaç paragraftan oluşan standart bir metin sunulmuş ve bu metne 'Evet' cevabı verilmesiyle katılımcının bir gönüllü sade olduğu kabullenilmiştir. Aslında gönüllü sadelik, salt sosyo demografik değişkenlerle ve nicel araştırmalarla belirlenebilecek bir olgu değildir. Nitekim, Hamilton ve Mail (2003, s. viii), gönüllü sadelik olgusu hakkında öncül çalışmalar yapan Etzioni'nin (1998) dar kalıplarla hareket ettiğini, mavi yakalı işçiler ve düşük gelire sahip bireylerin içinde de gönüllü sadeler olduğunu belirtmektedir. Gönüllü sadelerin aslında her yaş grubunda ve farklı sosyo ekonomik düzeylerde yer alan kişiler olduğu düşünülmelidir.

Gönüllü sadelerin hayat tarzlarını seçme nedenlerine gelindiğinde; Hamilton ve Mail (2003, s. ix), gönüllü sadelerin aileyle daha fazla zaman geçirmek, daha dengeli bir hayata kavuşmak ve daha sağlıklı yaşamak gibi nedenlerle iş yüklerini azalttıklarını veya işlerini tümüyle bıraktıklarını bulgulamışlardır. Kraisornsuthasinee ve Swierczek'in (2018, s. 84) Taylandlı gönüllü sadeler üzerindeki yaptıkları araştırmaya göre; konvansiyonel iş sisteminin kölesi olmama isteği gönüllü sadelerin daha anlamlı işler seçme sebepleri arasındadır. Gönüllü sadeler ekonomik nedenler veya travmatik deneyimler sonucunda yeni yaşamlarına geçiş yapmış kişiler değildir. Gönüllü sadelik, konvansiyonel tüketim ve iş sisteminden kaynaklanan nedenlerle bireyin tüketimsel bağlamda minimumda yaşamasına karşılık gelen bir kavramdır. Bu yaşam tarzında bireyin kullanmaktan uzak durduğu mal ve hizmetlerin yanısıra, bireyin sağlığının ve iç huzurunun da yıkıcı konvansiyonel sistemlerden uzak

³Bu araştırmaya ilişkin önemli bir handikap, sahip olunan mal listesinin sadece 11 kalemden oluşması ve bu malların kullanım süresi ve ne kadar sıklıkla değiştirildiği gibi önemli değişkenlerin göz ardı edilmesidir.

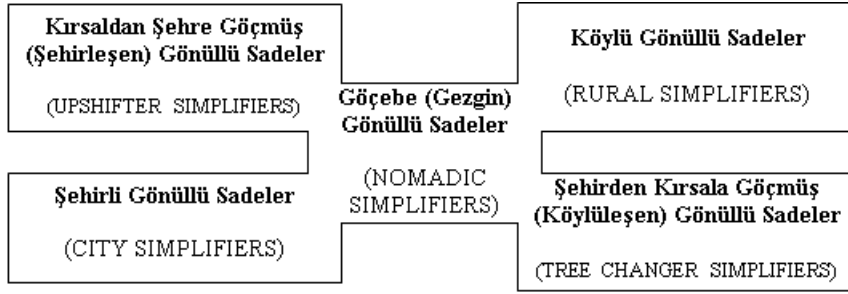
tutulması amaçlanmaktadır. Örneğin, acımasız çalışma sisteminin ve aşırı tüketimin hayatına zarar verdiğinin farkında olan birey, alışverişini daha rasyonel bir biçimde gerçekleştirmekte, kendisini daha az yıpratıcı işlere yönelmekte veya işini tamamen bırakarak özgürleşmeyi seçebilmektedir. Bu bağlamda; gönüllü sadelikte tüketim karşıtlığının temellerini oluşturan kişisel, sosyal, toplumsal ve evrensel amaçların farklı oranlardaki kombinasyonları bulunmaktadır (Basci, 2016, s. 19).

Gönüllü sade alt gruplarının (*Şekil 1*)⁴ yaşam alanı ve yaşam alanlarının değişimi açısından sınıflandırılması mümkündür. Tüketim karşıtlığının genellikle tüketim doygunluğuyla bağlantılı olması sebebiyle hep kırsalda yaşamış ve kırsaldan şehre göçmüş gönüllü sadelerin diğer gruplara nazaran sayıca az oldukları iddia edilebilir. Göçebe gönüllü sadeler de yerleşik düzenleri olmayan ve sürekli hareket halinde olan bir gruptur. Bu bireyler görece küçük bir grubu oluştursa da internet ve seyahat teknolojilerinin⁵ gelişimi sonucu gelecekte sayılarının artacağı tahmin edilmektedir. Şehirli gönüllü sadelerin sayıca en büyük grubu oluşturması sebebiyle bu grup üzerine daha fazla çalışma gerçekleştirilmiştir.

Şehrin sunduğu mal ve hizmetlerin bolluğunu reddeden ve konvansiyonel iş sisteminden kısmen veya tamamen kopan gönüllü sadelerin hayatı ise oldukça güncel ve merak uyandıran bir fenomendir. Buna rağmen bu kişiler üzerine yapılan çalışmaların sayısı oldukça azdır. Hayatlarını büyük ölçekte sadeleştiren, çevre ve sosyal adalet konularında duyarlılığı olan bireyler, Etzioni (1998) tarafından *bütüncül (holistic) sadeler* olarak adlandırılmakta, bu hayat tarzı da Elgin ve Mitchell (2003, s. 156) tarafından *tam gönüllü sadelik (full voluntary simplicity)* kavramıyla isimlendirilmektedir. Bu çalışmada da tüketim toplumundan farklı isteklere sahip, belirli bir süre önce şehirden kırsala göçmüş (köylüleşen) gönüllü sadeler—yazar tarafından *tree changer simplifiers* olarak adlandırılmaktadır—üzerine bir saha araştırması yürütülmüştür.

⁴Alexander ve Usher (2012), gönüllü sadelerin sadece kırsal bölgelerde yaşayan kişilerden oluşmadığını, gönüllü sadelerin %79'unun şehirlerde yaşadığını belirtmektedir. Shama ve Wisenblit (1984) kırsal bölgelerde yaşayan gönüllü sadelerin şehirlerde yaşayanlara göre daha sade bir hayata sahip olduklarını vurgulamaktadır.

⁵Blablacar, Couchsurfing, AirBnB ve Workaway'in başını çektiği sayısız sosyal medya uygulaması kullanıcıları birbirlerine bağlayarak şirketlerin ürün dizayn etme ve fiyat belirleme tekelini kırmakta gibidir.

Şekil 1. Yaşam alanı ve değişimi temelli gönüllü sade alt grupları
Sınıflandırma ve kullanılan terimlerin tümü bu çalışmanın yazarına aittir.

YÖNTEM

Saha araştırmalarında katılımcıların zahmetli bir eleme sürecinden geçirilerek uygunluklarının belirlenmesi gerekmektedir. Ampirik açıdan gönüllü sadelik alanyazının kısır olduğu, anlamlı saha araştırmalarının ulusal ve uluslararası alanyazında yer almadığı anlaşılmaktadır. Yapılan çalışmalarla ‘gönüllü sadeler kimlerdir’ ve ‘gönüllü sadelik davranışlarıyla neyi amaçlamaktadırlar’ sorularına tatmin edici cevaplar verilememiştir. Gönüllü sadelik kavramının karmaşık ve henüz anlaşılamamış doğası gereği zengin veri sağlayacak bir nitel araştırma yönteminin kullanılması zaruri görünmektedir.

Yürütülen saha araştırmasında nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan ve araştırılan grubun inanç, tutum ve davranışlarını en uygun şekilde ortaya koyacağı düşünülen etnografik yöntemden yararlanılmıştır. Etnografi, Yunanca ethnos (ırk/halk) ve graphia (yazma) sözcüklerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur ve güncel olarak insan kültürlerinin sistematik bir biçimde kaydedilmesi ve çalışılması anlamına gelmektedir (Merriam-Webster Çevrimiçi Sözlüğü, 28/11/2019). Etnografik araştırma kavramına ilk olarak antropolog Bronisław Malinowski tarafından 1922 senesinde yayınlanan *Argonauts of the Western Pacific* adlı çalışmada değinilmiştir (Harvey ve Myers, 1995, s. 17). Bu metodoloji günümüzde farklı sosyal bilim disiplinleri tarafından kullanılmaktadır (Willis ve Trondman, 2000, s. 6) ve etnografiyi diğer nitel araştırma yöntemlerinden ayıran en önemli özellik, araştırmacının araştırılan grubun içinde zaman geçirerek olguları bu grubun algı gözlüğüyle anlamaya çalışmasıdır (Arnould ve Wallendorf, 1994, s. 485; Goulding, 2005, s. 299).

Bu çalışmada veri zenginliğine ulaşma amacıyla katılımcı gözlem, yüz yüze yapılandırılmamış ve yarı-yapılandırılmış görüşmeler, websiteleri, bloglar ve yazılı belge inceleme ve araştırmacı günlüğüne başvurulmuştur. Katılımcıların içinde bulundukları mekânın özellikleri ve çevrelerindeki kişilerle kurdukları iletişim de etnografik yöntemin geçerliği ve zengin veriye ulaşma yolunda önemli olduğundan (Fetterman, 2010, s. 42) bu

ögeler de mercek altına alınmıştır. Katılımcıların seçimi ve elenmesi sürecinde birçok parametre bütüncül şekilde işlenmiştir. Gönüllü sadelik olgusunun tüketim karşıtlığı temelli bir kavram olduğundan hareketle, Türkiye’de tüketim karşıtlığı alanında yazılmış ilk disiplinlerarası doktora tezi (Başcı, 2015) referans alınarak; katılımcının yaşam tarzını bilinçli bir biçimde seçip seçmediği, konvansiyonel pazarlama sistemi hakkındaki farkındalığı, gösterişçi tüketime olan bakış açısı, etikselliği sorgulanan diğer tüketim şekilleri hakkındaki tavrı ve tarihsel/güncel tüketim pratikleri masaya yatırılmıştır. Tüketim olgusu saha araştırması boyunca sadece mal ve hizmetlerin tüketimini değil, zamanın ve kişinin öz kaynağının (fiziksel sağlık ve psikoloji) tüketimini de içerecek şekilde ele alınmıştır. Bunlar yanında katılımcıların yaşam hikayeleri, gelecekte beklenenleri, tipik bir günü nasıl geçirdikleri, sosyal ilişkileri, hayatlarında neye önem verdikleri ve politik/dini görüşleri içeren sorular yöneltilmiştir. Katılımcı söylemlerinin tutarlılığı araştırmacı gözlemleri yoluyla sürekli bir biçimde araştırma günlüğünde sorgulanmıştır. Salt bir biçimde ekonomik zorluklardan ve travmatik deneyimlerden dolayı kırsala sığınan bireyler elemine edilerek araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Araştırma, veri doygunluğuna ulaşıldığında ve daha fazla katılımcıya ulaşılamadığında—ortak kalıpların geçerlik kazanmasıyla ve yeni ortak kalıpların ortaya çıkmamasından dolayı— sonlandırılmıştır.

Pilot araştırma sürecinde 10 Nisan 2019 ve 12 Temmuz 2019 tarihleri arasında 4 kişinin barındığı İzmir Menemen’de konumlanan iki eko-çiftlikte⁶ ve Muğla Fethiye’de 5 kişinin daimi olarak yaşadığı bir komün köyde⁵ katılımcı gözlemler gerçekleştirilmiş, kayıtlı görüşmeler ve kayıt dışı sohbetler sürdürülmüştür. Bu görüşmeler/sohbetler yapılandırılmamış özelliktedir. Katılımcı gözlemler sırasında saha notları tutulmuş ve araştırmacı günlüğü yazılmıştır. Bu aşamada özellikle gönüllü sadelik konseptine uygun olmayan birçok katılımcı ile karşılaşmıştır. Bu durum ilk bakışta dezavantaj gibi görünse de aslında nitel araştırmaya konu edinilen grubun özelliklerinin sınırlarının çizilmesi açısından çok değerlidir. Tüketim farkındalığı az olan, kırsal bölgelere tüketim karşıtlığı dışındaki nedenlerle (ekonomik nedenler, travmatik deneyimler, agresif/uyumsuz kişiliğe sahiplik ve uyuşturucu gibi keyif verici maddeleri rahat kullanma isteği gibi) yerleşen ve dışlayıcı söylem ve pratiklerle insan kaynağını tüketmekten çekinmeyen kişilerin gönüllü sade olarak sınıflandırılmayacağı ön kriterler olarak belirlenmiştir. Daha sonra ulusal ve uluslararası alanyazın daha ayrıntılı bir

⁶Eko-çiftlikler, tarımın sentetik gübre, GDO’lu tohum, inorganik böcek ve zararlı ot ilaçlarından muaf şekilde, hayvancılığın GDO’lu yem ve hormondan bağımsız şekilde gerçekleştirildiği, kimi zaman organik üretim sertifikalı olan mekânlardır. Komün köyler, yaşam tarzlarını kapitalist üretim/yaşam pratiklerine protest şekilde sürdürmeyi amaç edinmiş bireylerin yerleştiği kırsal yaşam alanları olarak karşımıza çıkmaktadır. Eko-çiftlikler ve komün köyler, ılıman iklim koşulları ve zengin bitki örtüsüne sahip Ege, Marmara ve Akdeniz bölgelerinde yoğunlaşmaktadır.

biçimde taranmış ve konuyla ilgili yapılan başlıca çalışmalar gözden geçirilmiştir. Pilot saha araştırması ve alanyazın taraması sonucunda kapsamlı bir soru listesi hazırlanmış ve nihai araştırma sürecinde soru listesi sürekli bir biçimde güncellenmiştir.

Nihai araştırma 14 katılımcıyla 6 Ağustos 2019 ve 24 Ağustos 2019 tarihleri arasında sekiz farklı çiftlikte gerçekleştirilmiştir. 8 çiftliğin 4 tanesi organik sertifikalı ticari eko-çiftlik, 1 tanesi ticari eko-çiftlik, 3 tanesi ise ticari olmayan eko-çiftliklerdir. Bu tarihler arasında katılımcıların kendi evlerinde, ziyaretçilere tahsis edilen evlerde, çadırda ve karavanda konaklama gerçekleştirilmiştir. Katılımcı gözlem tekniğinin gerektirdiği şekilde tarlada çalışma, temizlik yapma, yemek yapma, bulaşık yıkama, hayvan bakımını üstlenme, meyve/ot toplama gibi kırsala özgü birçok aktivite araştırmacı tarafından yerine getirilmiş, bu aktiviteler sırasında ait olunan mekânın fiziksel özellikleri ve katılımcıların etrafında bulunan öğelerle ilişkileri gözlemlenmiştir. Örneğin, tarlada çalışılırken tarlada çalışan diğer gönüllüler ve ücretli çalışanlara gönüllü sadeler ve çiftlikleri hakkındaki fikirleri sorulmuştur. Ayrıca Kocaeli sınırları içerisinde kurulan organik ürün pazarı, Cumartesi günleri farklı haftalarda iki kez ziyaret edilmiştir. Araştırmacı, organik pazarda katılımcıların standları açmasına ve ürünleri yerleştirmesine yardım etmiştir. Bu süreçte katılımcıların müşterileriyle ve diğer çiftlik çalışanlarıyla ilişkileri gözlemlenmiş ve diğer üreticilerle ayaküstü sohbetler yapılmıştır.

Ayaküstü sohbetler ve gözlemlerden elde edilen tüm veriler araştırmacı günlüğüne not edilmiştir. Bir katılımcının ekonomik nedenlerle, diğer bir katılımcının da geçmişteki travmatik deneyimlerinden dolayı çiftliğe toplumdan izole bir hayat sürdürmek için yerleştiği tespit edilmiş ve bu iki katılımcı gönüllü sadelik (tüketim karşıtlığı) kriterlerini sağlayamadıkları için araştırmadan elemine edilmişlerdir. Araştırmanın ortalarına doğru veri doygunluğuna ulaşıldığı düşünülmüş, gene de araştırmanın geçerlik gücünü arttırmak için farklı katılımcılara kartopu örnekleme yoluyla ulaşmaya devam edilmiştir. Daha fazla katılımcıya ulaşamadığı noktada araştırma sonlandırılmıştır. Yüz yüze görüşmeler toplam 17 saat sürmüştür. Geçerli katılımcıların özellikleri *Tablo 1*'de sunulmaktadır. Tüm katılımcılar 30 yaşın üzerinde olan bireylerdir. Kadın ve erkeklerin sayısı birbirine eşittir. Bir katılımcı lise terk, ikisi lise mezunu ve diğer 9 katılımcı üniversite mezunu bireylerdir. Katılımcıların yaş ortalaması yaklaşık 46 olarak ortaya çıkmıştır. Çiftlikte yaşam süresi ise ortalama olarak yaklaşık 5 senedir. Bu durumda, kırsal bölgelere yerleşme yaş ortalamasının yaklaşık 41 olduğu anlaşılmaktadır. İş bağlamında katılımcıların 4'ü emekli, 4'ü eko-girişimci, diğerleri farklı işlerle meşgul olan bireylerdir. Katılımcılardan biri aynı zamanda esnek (home-office/evden) biçimde çalışmaktadır.

Tüm görüşme verileri kısmi transkript haline getirilmiş ve analiz edilmiştir. Diğer veri kaynakları olan gözlem notları, saha notları, araştırmacı günlüğü ve belgeler de analizlerin geçerliğini desteklemektedir. Sahada çekilen fotoğrafların yayınlanabilmesi için katılımcılardan izin alınmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların Özellikleri

No	Rumuz	Cinsiyet	Yaş	Ait Olduğu Jenerasyon*	Bağlı Olduğu Kent	Eğitim	Meslek	Medeni Durumu	Çocuk Durumu
1	Eylem	Kadın	33	Y	Kocaeli	Lisans	Ev Hanımı	Evli	2
2	Murat	Erkek	33	Y	Kocaeli	Lisans	Eko-Girişimci	Evli	2
3	Deniz	Erkek	56	Baby Boomers	Kocaeli	Lisans	Emekli	Evli	1
4	Kadriye	Kadın	34	Y	Kocaeli	Lisans	Hemşire	Evli	1
5	Özge	Kadın	45	X	Sakarya	Lisans	Eko-Girişimci	Evli	1
6	Can	Erkek	66	Baby Boomers	Sakarya	Lisans	Emekli	Evli	2
7	Barış	Erkek	40	Y	Sakarya	Lisans	Eko-Girişimci / Home-office Mühendis	Bekâr / Evlenmemiş	Yok
8	Figen	Kadın	71	Baby Boomers	Sakarya	Lisans	Emekli	Bekâr / Boşanmış	2
9	Uzay	Kadın	40	Y	Bilecik	Lise	Eko-Girişimci	Evli	Yok
10	Osman	Erkek	39	Y	Bilecik	Lise	Turizmci	Evli	Yok
11	Ali	Erkek	60	Baby Boomers	Bilecik	Lise terk	Emekli	Evli	4
12	Sevgi	Kadın	31	Y	İstanbul	Yüksek Lisans	Sosyolog	Bekâr / Evlenmemiş	Yok

* Baby Boomers Kuşağı 1946 ve 1965 arası, X kuşağı 1966 ve 1976 arası ve Y kuşağı 1977 ve 1994 yılları arasında doğanlardır.

BULGULAR

Köylüleşen gönüllü sadeler, mutlu olmayı meta sahipliğiyle eş tutmayan kişiler olarak karşımıza çıkmıştır. Bu bireylerin Elgin ve Mitchell'in (1977) ortaya koyduğu kriterlerin (metaya sahip olma açısından minimumla yaşamayı sevme, kendi yolunu çizmekten hoşlanma, ekolojik farkındalığa sahip olma, küçük ölçekli barınmayı/yaşamayı tercih etme, kişisel yönden sürekli gelişme) tümünü sağladığı anlaşılmaktadır.

Genel profil bağlamında köylüleşen gönüllü sadelerin cinsiyet dağılımı açısından dengeli, daha çok üniversite mezunu, sosyo ekonomik açıdan daha çok orta ve üst tabakalarda yer alan ve 30 yaş üstü bireylerden oluştuğu anlaşılmaktadır. Lakin, lise ve altı seviyede eğitime sahip ve alt sosyo ekonomik tabakada yer alan gönüllü sadelerle de karşılaşılmıştır. Bu bulgu; alanyazında verili olan, gönüllü sadelerin homojen bir demografik özellik setine sahip bireylerden oluştuğu tezine tezat bir görünüm arz etmektedir. Araştırma sürecinde 30 yaş altı gönüllü sadelerle karşılaşılmasa da bu durum nitel araştırma yönteminin beraberinde getirdiği katılımcı sayısı kısıdı ile ilişkilendirilmelidir. 30 yaş altı gönüllü sadelerin de kırsal bölgelerde yaşıyor olması kuvvetle muhtemeldir. 30 yaş altı katılımcılarla hiç karşılaşılmamış olması, gönüllü sadelerin şehirden kırsal bölgelere daha çok otuzlu yaşlardan itibaren yerleşmesiyle açıklanmalıdır. Okuldaki eğitim hayatını tamamlayan bireyin, belirli bir süre konvansiyonel iş piyasasında zaman geçirdiği, otuzlu yaşlara kadar daha yoğun bir biçimde tüketmeye meyilli olduğu, ilerleyen senelerde tüketim alanında ve hayata bakışta farkındalık kazanarak yaşam mekânını tümünden değiştirdiği bulgulanmıştır:

“Eskiden her hafta kendime bir parça kıyafet alırdım. Burda ev küçüldü, zaten koyacak yer yok. Bir de kalabalık rahatsız etmeye başladı beni artık, kullandıklarımı depoya kaldırıyorum, diğerlerini ihtiyaç sahiplerine veriyorum, az şeye sahip olmak istiyorum.” (Eylem, Kadın, 33)

“Önceden araba markasına bile dikkat ediyordum. Bir de mahalle baskısı var, doktor Opel Astra mı kullanır diyorlar, tuttum gittim Honda CR-V aldım üç katı fiyatına. Benim uçağım niye olmuyor diye onun eğitimlerini bile aldım. Bunlar aslında taşıt. Uçsan nereye kadar uçacaksın. Tehlikeli de zaten.” (Can, Erkek, 66)

“Özel ders verdiğim evlerdeki şaşırdan etkilenmişim ve pahalı çantalarım vardı. Haftada bir kuaföre giderdim. Şimdi şehre giderken makyaj dahi yapmıyorum. Artık saçlarımı da boyamıyorum.” (Özge, Kadın, 45)

Yeni hayata geçiş ve bu hayatı sürdürme nedenleri, (1) bireyin ve ailesinin fiziksel ve mental bağlamda sağlıklı/huzurlu⁷ bir hayata kavuşması, (2) aşırı tüketimden, şehirden ve konvansiyonel iş piyasalarından uzak durarak ve kişisel/kolektif üretim (Ek: Foto Dizisi 1) gerçekleştirerek özgür hissetmek, (3) dünyadaki kaynaklara etkinin olumluya çevrilmesi ve olumsuz etkinin minimuma indirgenmesi olarak çeşitlenmektedir:

Sağlıklı/Huzurlu hayata kavuşma isteği: “Çocuğumuz hastaydı sokak kedisi gibi, sürekli gözleri akıyordu, organik gıda bulamıyorduk. Bu yüzden ani bir kararla buraya yerleştik. İstifa etmeme 3 sene var. İşim de beni tüketiyor ve sağlığını etkiliyor. Emekli olunca tamamen buradaki işlere odaklanacağım.” (Kadriye, Kadın, 34)

“Burada bir inşaat yaparken tabanına beton dökelim mi dedik, sonra düşündük biz kanserden kaçıyoruz, beton radon gazı yayıyor, betondan vazgeçtik.” (Özge, Kadın, 45)

“Türkiye’de insanların %80’i şehirlerde yaşıyor. Özellikle emekli olanların köylere yerleşip, doğal gıda yetiştirip ailelerine göndermesi lazım. Hatta daha da ileriye gidilmeli ve ekolojik köyler kurulmalı. Ben domates ekmeliyim, yakınımıdaki komşum tavuk beslemeli, sonra takas yapmalıyız.” (Can, Erkek, 66)

“Şehir sürekli bir uğultu halinde. Oraya gittiğimde bunu hep duyuyorum ve beni çok yoruyor. Burada ise ağustos böcekleri ve kurbağaların sesleri var.” (Figen, Kadın, 71)

Şehirden ve konvansiyonel tüketim sisteminden uzak durarak özgürleşme isteği: “İstanbul’da insanların üst üste çıktığı, sürekli yarıştığı, çocuğu bir parka götürürken neredeyse tasma taktıkları ve çocuğumuzun sürekli güvende olup olmadığını kontrol etmek zorunda olduğumuz bir dünya bizi yordu ve sosyalleşilebilen tek alanlar AVM’ler. Koskoca bir şehirde herkese yabancısınız. Toplumda herkes kendi iradesinin dışında besleniyor.” (Deniz, Erkek, 56)

“Doğa insanı iyileştiriyor. Çok harala gürele yaşamının vermiş olduğu bir bıkkınlık olabilir. Kaçıp uzaklaşmak, biraz kendini dinlemek, biraz sakinlemek... Şehirde cebimde bir dolandırıcı var, sürekli cebimden para alıyor, zaman alıyor, enerji

⁷Sağlıklı olma isteği ölüm korkusundan kaynaklanmamaktadır; sağlık olgusu kaliteli hayat ile ilişkilendirilmektedir.

çalıyor.” (Özge, Kadın, 45)

“İnsanlar doğada daha doğallar, şehir bir illüzyon gibi. Burda ne giydiğiniz, ne marka arabaya bindiğiniz kimse için önemli değil. İstanbul’a gittiğimde kapana sıkılmış gibi hissediyorum. Para da benim için bir şey ifade etmiyor. Parasız yaşanabileceğini öğrendim.” (Barış, Erkek, 40)

“İstanbul’dan çok yoruldum. İstanbul, beton yığını. İstanbul, yıldızları saklayan bir kent. İstanbul’un mavisi daha bulanık. İstanbul, doğayı öldüren, insanları robotlaştıran bir kent.” (Ali, Erkek, 60)

Konvansiyonel iş sisteminden ayrılarak özgürleşme isteği: “Beyaz yakalı olmayı hiç sevmedim. Cuma günü niye erken çıkıyorsun muhabbeti. Zaten köle miyim ben modunda olduğum için, beni köle psikolojisine sokan bir iş hayatı beni fazlasıyla etkiledi. Plazada çalışmak süslü kölelikten başka bir şey değil. Şimdi doğanın ortasında çocuklarımla ilgileniyorum.” (Eylem, Kadın, 33)

“Kurumsal firmalarda çalıştım. 3 sene sonra her şey monotonlaşıyor. Sonra esnaflık denedim. Onda da her zaman çakılısın ve sürekli müşterilere bağımlısın. Kendi düzenimi doğa içinde kurmak istedim.” (Uzay, Kadın, 40)

“İşime geri dönmek istemiyorum, sadece hobi amaçlı yaparım yaparsam da. İnsanlarla uğraşma kısmı çok sıkıntılı.” (Osman, Erkek, 39)

“Özel sektörde çalışmayı hiç düşünmedim, o ruhuma aykırı, beyaz yakalı yaşam biçimi tüketim odaklı, şehrin göbeğinde, beyaz yakalı olan çok arkadaşım var, gözümün önünde solan hayatlar... Şu an çok özgür hissettiğim bir hayat yaşıyorum.” (Sevgi, Kadın, 31)

Kişisel/Kolektif üretim yoluyla özgürleşme isteği: “Kendi ürettiğin domatesi yemek harika bir şey. Başkasının domatesini yediğin zaman kendine haksızlık yapmışsın gibi hissediyorsun. Köyde ben çocuğumu da doyurabilirim, kendimi de doyurabilirim. Asla burada aç kalmam. Zor durumda kalırsam külle de çamaşırimi yıkarım.” (Kadriye, Kadın, 34)

Dünyadaki kaynaklara olumsuz etkinin minimuma indirgenmesi: “Organik tarım ekosistem için önemli. Bu dünyanın gelecek jenerasyonlara kalmasını isterim. Elimdeki en küçük çöpü de çevreye atmam bu yüzden. Özellikle plastik ambalajı da azalttık evde.” (Eylem, Kadın, 33)

“Bir senedir üstüme kıyafet almadım. Tüketmiyor olmak bana gurur veriyor, etik olanı yapıyorum.” (Sevgi, Kadın, 31)

Dünyadaki kaynaklara olumsuz etkinin olumluya çevrilmesi: *“Sattığım organik ürünleri üç senedir üretiyoruz. Bu süre içinde bebekleri olan anneler tükettiler ürünlerimizi. Onların çocuklarını da bu şekilde beslemek benim için çok önemli. Doğa için, dünya için çok doğru bir iş yapıyoruz.” (Murat, Erkek, 33)*

“Bu dünyanın efendisi olduğumuza inanmıyorum. Doğayı bir bütün olarak ne kadar koruyabilirsek, onun bir parçası olarak zarar vermeden davranabilirsek iyi olur. Çocuklarımız, torunlarımız ve geleceğimiz için.” (Figen, Kadın, 71)

Katılımcılar arasında özellikle çocukluk sürecinde doğa ile olan olumlu ilişki ve geçmişe özlem (nostalji) ortak bir kalıp olarak karşımıza çıkmaktadır:

“Çocukluğum bu köyde geçti, beni çapadan tut hayvan sağmaya kadar tüm işlerde kullanırlardı. Bizim zamanımızda köy demek tatil demekti. Köyde çok vaktin var, doğada bulduklarınla oynuyorsun, yaratıcı oluyorsun, tencere ve tavayla bile oynayabiliyorsun.” (Kadriye, Kadın, 34)

“Doğduğumdan beri yazlığa giderdik. Deniz kenarı olmasının dışında yemyeşil bir yerdi. Oralarda mutlu hissediyordum kendimi. Yazın geçirdiğim o üç ay çocukluk anılarımın çoğunu oluşturuyor. Anılarımı düşününce içinde bulunduğum çevre gözümün önüne geliyor hep.” (Murat, Erkek, 33)

Kırsal bölgelerde özgür hayatı deneyimleyen gönüllü sadelerin hepsinin ekoloji, eşitlik ve adalet konularına duyarlı olduğu anlaşılmaktadır:

“Hayatım boyunca kadın erkek eşitliğine çok dikkat ettim. Beni aşağı çeken, sen kadınsın yapamazsın gibi şeyleri ve kişileri hep reddettim. Ayrıca insanın davranışları, düşünceleri özgür olmalı. Eşcinselse eşcinsel, nasıl istiyorsa öyle yaşamalı insan.” (Özge, Kadın, 45)

“Ceviz ağaçlarına bir ton ilaç sıktılar. Dikkat ediyorum bir tane kuş konmadı üzerlerine. Atalarımızın çok güzel bir sözü var: “kurda, kuşa, aşa” diyorlar. Kurt da yiyecek kuş da tabii ki cevizi. Yarısını yeseler, gene insanlara kalır. Bir de insanları zehirliyoruz. Bu cevizleri topluyorsun satıyorsun, bunu bilen bir insanın vicdanı sızlamaz mı ya!” (Can, Erkek, 66)

Eşitlik ve adalet duygularının temelinde bir siyasi parti veya spiritüel bir inanış bulunmamaktadır. İki katılımcı kendilerini Müslüman olarak addetmekte, dördü deist, ikisi ateist ve dört katılımcı ise agnostik olarak kendilerini sınıflandırmaktadır. Hiçbir katılımcı yaşam biçimlerini ve dünyaya bakış açılarını spiritüel inançlarıyla ilişkilendirmemektedir. Tüm katılımcılar sağ tandanslı, neoliberal ekonomik düzen yanlısı, demokratik olmayan ve ayrımcı söylemlere sahip siyasi partilere karşı bir duruş sergilemektedir. Katılımcıların hepsi Türkiye'deki siyasetçileri başarısız bulmakta ve değerlerinin (ekoloji, eşitlik ve adalet) hiçbir siyasi parti tarafından yeterince desteklenmediğini belirtmektedir. Katılımcılar için yakın sosyal çevre, eğitim ve yardım kuruluşları ve sivil toplum örgütleri için para, zaman ve enerji harcama ortak kalıp olarak ortaya çıkmaktadır.

Köylüleşen gönüllü sadeler sosyal açıdan aktif, insanlarla iletişim halinde olmayı seven bireyler olarak karşımıza çıkmaktadır. Şehirden gelen aile üyeleri, iş arkadaşları ve sosyal arkadaşlar gönüllü sadeleri sıklıkla ziyaret etmektedir. Şehir hayatından kopan bu bireyler kimi zaman şehir hayatının sunduğu yoga, dans, seramik ve permakültür kursları gibi deneyimsel/editsimsel aktiviteleri kendi mekânlarında yerine getirebilmektedir. Yurt içinden ve diğler ölkelerden gelerek gönüllü sadelere yardım eden gönüllüler de bir sosyal zenginlik kaynağı olarak görölmektedir. Yurt dışından gelen gönüllülerin tüm dünyayı gönüllü sadelerin ayağına getirdiğı dillendirilmekte, bu durum gönüllü sadenin hayatına sosyal bağlamda farklı bir çeşni katmaktadır. Şehirde süregelen kurs, tiyatro, sinema, sergi ve konser gibi editsimsel/sanatsal faaliyetler kimi zaman şehirlere günöbirlik gidilerek gerçekleştirilmekte, bu faaliyetlere eskisi kadar ihtiyaç duyulmadığı katılımcılar tarafından vurgulanmaktadır. İnternet teknolojisi, şehirde sunulan bu hizmetlerin birçoğunu (evde film/konser izleme, müzik dinleme, eğitim alma, karşılıklı bilgisayar oyunu oynama vb.) sağlayabilmektedir. Tatile gitme isteğı gönüllü sadelerde minimumdadir. Kırsalda yaşanan hayat kişisel üretim aktiviteleriyle dolu olsa da, kırsal mekânın aynı zamanda ideal bir tatil alanı olarak algılandığı anlaşılmış, kültür turizmi ve eko-köyler dışındaki seyahatlere hiç gereksinim kalmadığı sıklıkla dillendirilmiştir. Televizyon ise bazı katılımcıların evinde olmasına rağmen neredeyse hiç izlenmemektedir. Kitap okuma, internet/sosyal medya hesapları yoluyla sosyal/teknik konularda bilgilenme ve ekim/dikim/hayvan yetiştirme konularında yeni teknikler peşinde olma davranışı ile sık karşılaşmıştır. Özetle, gönüllü sadeler şehirden uzaklaşmalarına rağmen kişisel gelişimlerine önem veren bireyler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Konfor konusunda gönüllü sadeler arasında çeşitli farklar bulunmaktadır. Çamaşır yıkama, yemek pişirme ve banyo yapma gibi günlük aktiviteler için birçok katılımcı

makinelerin desteğine başvurmayı tercih etmekte, kimi katılımcılar ise daha ‘doğal’ ve ‘etik’ yaşama motivasyonu ile elektrik ve/veya suyun harcanmadığı basit sistemleri (Ek: Foto dizisi 2) kullanabilmektedir. Kimi katılımcılar, kişisel üretim (tohumlama, çapalama, ilaçlama vb.) sürecinde dahi sıfır tüketim/sıfır atık mottosuyla elektrikli makineleri kullanmayı tercih etmemektedir. Bu sebeple, köylüleşen gönüllü sadelerin doğal yaşamı algılama ve pratiğe dökme açısından ilksel ve çağdaş olarak sınıflandırılması mümkün görünmektedir.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Araştırma bulguları, gönüllü sadelerin en başta kendileri ve aileleri için daha iyi bir fiziksel/mental sağlık altyapısına kavuşmak ve özgürleşmek için kırsal bölgelere yerleştiğini, dünyaya olan olumsuz etkinin minimuma indirgenmesi ve olumlu etkinin artırılması gibi toplumsal/evrensel amaçların ise kişisel nedenlere yapışık bir şekilde var olduğunu bize göstermektedir. Gönüllü sadelerin sağlığı koruma isteği ölüm korkusundan kaynaklanmamakta, bu isteğin kanser ve şeker gibi hayat kalitesini düşüren rahatsızlıklardan uzak durma (niteliksiz bir hayat sürdürmeme) ve yatağa bağımlı olmama (özgürlüğünü kaybetmeme) gibi nedenlerle ilişkili olduğu bulgulanmıştır. Kırsaldaki günlük aktivitelerin sağlığa olumlu etkileri katılımcılar tarafından sıklıkla dillendirilmiştir. Tüketim karşıtlığı davranışlardan birisi olan kişisel ve kolektif üretim, köylüleşen gönüllü sadeler tarafından yoğun şekilde uygulanan bir davranış seti olarak karşımıza çıkmaktadır. Kendine yeterek özgürleşme isteği kişisel üretimin temelinde bulunan motivasyondur.

Katılımcıların dini inanışlarına göz gezdirildiğinde yeni yaşam tarzının spiritüel inanışlarla bağlantılı olmadığı, gönüllü sadeliğin özünde seküler temelli bir davranış olduğu ve bireyin vicdanının gönüllü sadelik pratiklerini yönlendirdiği anlaşılmaktadır. Başcı’nın (2015, s. 277) işaret ettiği gibi gönüllü sadeler nerede yaşarlarsa yaşasınlar vicdanlarının sesini (Ek: Foto 3) dinleyen bireylerdir. Ortaya çıkan diğer önemli bir bulgu, gönüllü sadelerin geçmişlerinde (özellikle çocukluklarında) doğayla olan haşır neşirlikleridir. Ergenlik ve gençliğinin ilk evrelerinde şehirde eğitim alan, tüketim doygunluğuna ulaşan ve iş piyasasında bir süre debelenmiş birey, kırsal bölgelere yerleşerek çocukluğunun güzel anılarını bünyesinde tekrar yaşamak istemektedir.

Şehirden kopan gönüllü sadeler daha sade bir hayata adım atsalar da, yüksek eğitim/farkındalık ve kişisel gelişim isteği yoğun internet kullanımını tetiklemektedir. İnternet yoluyla şehrin sunduğu birçok hizmet gönüllü sadelerin ayağına gelmekte, şehirde dahi kurulamayan nitelikli sosyal ilişkiler internet sayesinde kurulabilmektedir. Yurt içinden ve diğer ülkelerden gelen gönüllülerin ziyaretleri, benzer dünyalara sahip insanlarla kurulan

dostluklar ve aile/arkadaş ilişkileri gönüllü sadelerin zenginleşmesine ve yalnız hissetmemelerine katkıda bulunmaktadır. Kısacası, kırsaldaki gönüllü sadelik zannedildiği gibi her şeyden elini çekerek inzivada yaşayan bir kişiye değil, şehrin çoklu ilişkilerini nitelikli bir biçimde doğaya getiren bir profile işaret etmektedir.

Gönüllü sadelerin konfor arayışı bireyden bireye değişmektedir. Kimi gönüllü sadeler tüketimlerini ve dünyaya olan olumsuz etkilerini sıfırlamak amacıyla mümkün olduğunca modern araçlardan uzak durmaya gayret etmektedir. Bazı gönüllü sadeler ise elektrikli/gazlı set üstü ocak, fırın, çamaşır makinesi, klozet ve termosifon gibi temel konfor ürünlerine ihtiyaçları doğrultusunda daha olumlu yaklaşmakta, kırsal bölgelerde yaşasalar da modern teknolojinin nimetlerinden yararlanmaktadır. Bununla birlikte evdeki teknolojik ürünlerin sayısı gönüllü sade tarafından rasyonel tüketimin gerektirdiği şekilde kısıtlanmakta, teknolojik ürün ömrü tamamlanıncaya kadar kullanılmaktadır.

Araştırmadaki temel kısıta gelindiğinde; etnografik yöntem, üzerinde çalışılan grupların uzun süreli gözlemlenmesini gerektirmektedir. Lakin finansal ve zamansal kısıtlar, yaşam alanlarının ancak kısa süreli şekilde ziyaret edilebilmesine imkân tanımıştır. Daha uzun süreli gerçekleştirilen çalışmalar veri geçerliği ve zenginliği açısından daha fazla avantaja sahiptir. Gelecekte gönüllü sadelerin kolektif şekilde yaşadığı komün köylerde ek araştırmaların yapılması gönüllü sadeliğin çerçevesinin daha keskin çizgilerle çizilebilmesine olanak tanıyacaktır.

Bu çalışma, uygulayıcılara kırsaldaki gönüllü sadelerin kullandığı mal ve hizmetlerin niteliği ve bunların kullanım amaçları konularında, konvansiyonel sektörlerin dönüşümü yolunda fikir sağlama potansiyeli barındırmaktadır. Örneğin, bir Alışveriş Merkezi'nde (AVM) kurulan bir organik ürün pazarı, AVM'ye hizmet ediyor gibi görünse de, aslında AVM'nin müşterilerini pazarlama farkındalığına ulaştırma potansiyeline sahiptir. Sürdürülebilir mal ve hizmetlerin dizaynı, tüketicilere ulaştırılması ve bu mal ve hizmetlere ilişkin tutundurma faaliyetleri gönüllü sadelerin üretimleri, yaşam tarzları ve beklentileri göz önüne alınarak zenginleştirilebilecektir.

Şehirden kırsala yerleşerek köylüleşen gönüllü sadeler, bünyelerinde şehrin eğitimsel ve deneyimsel altyapısını, köyün ise doğal ve sağlıklı yönünü barındıran bireyler olarak karşımıza çıkmaktadır. Şehirlerin kalabalıklaşması ve emniyetsizleşmesi, işsizliğin ve kanser vakalarının artışı gibi birçok nedenle gelecekte şehirden kırsala göç edenlerin sayısının artması beklenmelidir. 'Köylüleşen şehirlilerin sosyolojisi' gibi yeni alt disiplinlerin çıkışı ile melez hayatlar üzerine çeşitli saha araştırmaların ileride yapılması mümkün görünmektedir.

Bu araştırma, Türkiye’de alanında yapılan öncül çalışmalardan birisi olması sebebiyle bir kaynak niteliği taşıma misyonu taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Alexander, S., & Ussher, S. (2012). Voluntary simplicity movement: a multi-national survey analysis in theoretical context. *Journal of Consumer Culture*, 12(1), 66–86.
- Arnould, E. J., & Wallendorf, M. (1994). Market-oriented ethnography: interpretation building and marketing strategy formulation. *Journal of Marketing Research*, 31(4), 484-504.
- Basci, E. (2016). A critical look at ‘marketing, consumption, and society’ by anti-consumerists: a qualitative and interdisciplinary model of anti-consumerism. *International Journal of Marketing Studies*, 8(5), 15–31.
- Başçı, E. (2015). *Pazarlama ve tüketim toplumuna eleştirel bir bakış: tüketim karşıtlığına ilişkin nitel bir model*. Yayınlanmamış doktora tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Cengiz, H., & Torlak, Ö. (2018). Investigating the demographics and behavioural characteristics associated with voluntary simplicity lifestyles in a developed and a developing country: a comparison between US and Turkish simplifiers. *Global Business Review*, 1–13.
- Craig-Lees, M., & Hill, C. (2002). Understanding voluntary simplifiers. *Psychology & Marketing*, 19(2), 187–210.
- De Geus, M. (2013). The transition to green lifestyles based on voluntary simplicity: the difficult road towards enjoyable, graceful and sustainable lifestyles. *Advances in Sustainability and Environmental Justice*, 13, 31–49.
- Elgin, D., & Mitchell, A. (1977). Voluntary simplicity. *Co-Evolution Quarterly*, Summer, 1–31.
- Elgin, D., & Mitchell, A. (2003). Voluntary simplicity: a movement emerges. *Voluntary simplicity: responding to consumer culture*. (Ed: D. Doharty and A. Etzioni). Oxford: Rowman and Littlefield, s. 145-174.
- Etzioni, A. (1998). Voluntary simplicity: characterization, select psychological implications, and societal consequences. *Journal of Economic Psychology*, 19, 619–643.
- Fetterman, D. M. (2010). *Ethnography: step-by step guide*. 3rd Edition. Los Angeles: Sage.
- Goulding, C. (2005). Grounded theory, ethnography and phenomenology: a comparative analysis of three qualitative strategies for marketing research. *European Journal of Marketing*, 39(3/4), 294-308.
- Grisby, M. (2004). *Buying time and getting by: the voluntary simplicity movement*. Albany: State University of New York.
- Hamilton, C., & Mail, E. (2003). Downshifting in Australia: a sea-change in the pursuit of happiness. The Australia Institute, Discussion Paper Number 50, ISSN 1322-5421, 1–43. http://www.tai.org.au/sites/default/files/DP50_8.pdf (Erişim tarihi: 03/07/2019)
- Harvey, L. J., & Myers, M. D. (1995). Scholarship and practice: the contribution of ethnographic research methods to bridging the gap. *Information Technology & People*, 8(3), 13-27.
- Huneke, M. E. (2005). The face of the un-consumer: an empirical examination of the practice of voluntary simplicity in the United States. *Psychology & Marketing*, 22(7), 527–550.
- Kraisornsuthasinee, S., & Swierczek, F. W. (2018). Beyond consumption: the promising contribution of voluntary simplicity. *Social Responsibility Journal*, 14(1), 80–95.
- McGouran, C., & Prothero, A. (2016). Enacting voluntary simplicity: exploring the consequences of requesting consumers to intentionally consume less. *European Journal of Marketing*, 50(1/2), 189–212.

Merriam-Webster Çevrimiçi Sözlüğü. (28/11/2019). Definition of ethnography. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/ethnography> (Erişim tarihi: 28/11/2019)

Peyer, M., Balderjahn, I., Seegebarth, B., & Klemm, A. (2017). The role of sustainability in profiling voluntary simplifiers. *Journal of Business Research*, 70, 37–43.

Sertoğlu, A. E., Bozoklu, Ç. P., & Korkmaz, S. (2016). Voluntary simplicity, values and lifestyles: a case of Ankara - Turkey. *Pazarlama Teorisi ve Uygulamaları Dergisi*, 2(1), 21–50.

Shama, A., & Wisenblit, J. (1984). Values of voluntary simplicity: Lifestyle and motivation. *Psychological Reports*, 55(1), 231–240.

Walther, C. S., & Sandlin, J. A. (2013). Green capital and social reproduction within families practicing voluntary simplicity in the US. *International Journal of Consumer Studies*, 37(1), 36–45.

Willis, P., & Trondman, M. (2000). Manifesto for ethnography. *Ethnography*, 1(1), 5–16.

EK

Foto dizisi 1: Kişisel ve kolektif üretim ürünlerinden örnekler (Soldan sağa: Konserve/reçel, keçi peyniri, kurutulmuş sebzeler)

Foto dizisi 2: Konfor arayışında olmayanlar için örnekler (Soldan sağa: Tuvalet, banyo, ocak)

Foto 3: Katılımcı tarafından doğaya verilen önem (Çatının içinden geçen ağaç)

